

Міністерство освіти і науки України

ГАЛЕЦЬКА Тетяна Іванівна

**ЛІЗИНГ ЯК ФОРМА
ІНВЕСТИВАННЯ ОНОВЛЕННЯ
ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ**

Монографія

Острого – 2010

УДК 631.164.23

ББК 65.32

Г 15

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Острозька академія»
Міністерства освіти і науки України
(протокол № 3 від 28 жовтня 2010 р.)*

Рецензенти:

І. Г. Костирко, доктор економічних наук, професор

О. А. Біггер, доктор економічних наук, доцент

Галецька Т. І.

Г 15

Лізинг як форма інвестування оновлення основного капіталу сільськогосподарських підприємств: монографія / Т. І. Галецька. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія» 2010. – 244 с.

У монографії обґрунтовано напрями суттєвого розширення використання лізингу в інвестиційній діяльності сільськогосподарських підприємств на основі підвищення його ефективності та удосконалення економічних взаємовідносин між учасниками цього процесу через поглиблення теоретичного пізнання його суті, уточнення оцінок економічної ефективності та забезпечення державою умов для ширшого його використання.

Адресована спеціалістам агропромислової сфери та фінансового сектора, науковим працівникам, викладачам та аспірантам, студентам.

ISBN 978-966-2254-31-0

© Т. Галецька, 2010
© Видавництво Національного університету
«Острозька академія» 2010

ВСТУП

У процесі розгортання та поглиблення ринкових реформ у 90-х роках у сільськогосподарському виробництві України поряд із позитивними явищами та тенденціями (економічна свобода, зниження адміністративного тиску, плюралізм форм власності та різноманіття типів господарювання тощо) мали місце суттєві проблеми і труднощі. Зокрема, значне порушення еквівалентності в обміні, диспаритет цін унеможливлювали здійснення не тільки розширеного, а й простого відтворення. Продуктивні сили, матеріально-технічна база занепадали та руйнувались. Ступінь зносу активної частини основних виробничих фондів сільського господарства сягає 70-90%. Такий стан матеріально-технічної бази нівелює переваги вітчизняного сільськогосподарського виробництва, що зумовлені сприятливими природно-кліматичними чинниками, насамперед природною родючістю чорноземів. Занепад матеріально-технічної бази знижує конкурентоспроможність сільського господарства, зумовлює значні втрати вже вирощеного врожаю через неможливість вчасного та якісного проведення комплексу сільськогосподарських робіт, а також збереження продукції та її глибокої переробки.

Негативні тенденції в розвитку сільськогосподарського виробництва призвели до фактичного припинення інвестиційного процесу в 90-х роках минулого століття і зумовили його недостатній динамізм останніми роками. Зупинити ці негативні тенденції, вийти на траєкторію високого і стійкого зростання обсягів виробництва сільськогосподарської продукції неможливо без докорінної зміни інвестиційної політики, у т.ч. й перегляду деяких важливих її принципів.

У процесі ринкового реформування сільського господарства з'явився новий елемент в економічних відносинах – лізинг. Він добре зарекомендував себе в багатьох країнах світу як ефективний інвестиційний інструмент. Стосовно сучасного стану сільськогосподарських підприємств лізинг правомірно розглядати як важливу форму їх підтримки. Проте масштаби використання лізингу і його роль у забезпеченні інвестиційного процесу та оновленні матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств не відповідають реальним потребам, наявним можливостям нашої економіки, що є одним із чинників її недостатнього зростання. Тому дослідження комплексу

проблем, пов'язаних із використанням лізингу, пошук і обґрунтування найефективніших механізмів його застосування належать до найбільш актуальних і нагальних проблем аграрної економіки та господарської практики.

Проблеми теорії та методології, сутність лізингу розглядаються в працях В. Горемікіна, Ю. Гринчук, Е. Кабатової, М. Лещенко, І. Школи та ін. Організаційно-економічні основи його застосування широко і глибоко досліджуються М. Антиповим, М. Васильєвим, В. Газманом, В. Грубим, В. Ковалєвим, І. Костирком, Д. Лепецьким, В. Овчинниковим, Е. Чекмарєвою, Г. Черевком та ін. Проблеми удосконалення нормативно-правової бази аналізують А. Барабаш, М. Васильєв, В. Вітрянський, Ю. Долгушина, Л. Прилуцький, О. Смирнова, Я. Усенко та ін. Специфічні особливості використання лізингових відносин у сфері АПК обґрунтовані в працях В. Андрійчука, В. Артиша, А. Беляєва, Н. Внукова, В. Іванишина, І. Горіна, О. Гудими, А. Королькова, В. Кравченко, Т. Куліша, В. Лімарьова, О. Ляхова, П. Макаренко, І. Міхаліна, О. Олійника, М. Пастернака, В. Плаксієнко, А. Прокопенко, В. Різника, О. Симакова, В. Талалаєва, Н. Танклевської та інших авторів.

Однак суперечливість методологічних і теоретичних підходів до трактування лізингу не сприяє розробці чітких і надійних методик визначення ефективності його використання. Тому в практиці господарювання цей важливий інструмент інвестиційного процесу застосовують за принципом «спроб і помилок».

Аналіз наукової літератури й процесів становлення і розвитку лізингу дають підстави стверджувати, що низка важливих питань його сутності і застосування залишаються ще недостатньо вивченими. Стосовно сільського господарства потребують поглибленого дослідження вплив лізингу на ефективність виробництва та фінансовий стан суб'єктів господарювання, обґрунтування шляхів вдосконалення економічних взаємовідносин партнерів по агролізингу (разом із державою) та вироблення оптимальних управлінських рішень. Актуальність та практична значущість вирішення цих проблем і зумовили вибір теми дослідження.

Метою дослідження є обґрунтування напрямів суттєвого розширення використання лізингу в інвестиційній діяльності сільськогосподарських підприємств на основі підвищення його ефективності та удосконалення економічних взаємовідносин між учасниками цього процесу через поглиблення теоретичного пізнання його суті, уточнення оцінок економічної ефективності та забезпечення державою умов для ширшого його використання.

Для досягнення зазначеної мети узагальнено теоретичні положення щодо сутності лізингу і лізингових відносин, лізингових доходів і платежів; уточнено і доповнено наявні класифікації видів лізингу; визначено особливості використання лізингових відносин у сільськогосподарських підприємствах; виявлено стимулюючі та стримувальні чинники розвитку лізингу, а також ті, що впливають на ефективність його використання; вдосконалено методику оцінки ефективності використання лізингу сільськогосподарськими підприємствами; розроблено економіко-математичну модель підтримки прийняття оптимальних інвестиційних управлінських рішень в умовах невизначеності на основі використання нечітких множин; розроблено пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правової бази державного регулювання лізингу; обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення статистичного обліку лізингодавцями та сільськогосподарськими підприємствами-лізингоодержувачами; визначено основні шляхи вдосконалення економічних взаємовідносин партнерів по агролізингу.

Методологічною основою дослідження є загальнонаукові принципи, діалектичний метод пізнання процесів і явищ економічної дійсності, категорії філософії та економічної теорії, теоретичні положення, що обґрунтовані в працях вітчизняних і зарубіжних учених-економістів із проблем сутності лізингу, його ролі та значення в інвестиційному процесі та особливостей використання в сільськогосподарських підприємствах.

У роботі використані методи: абстракції, історичного і логічного, індукції та дедукції, системного аналізу (при з'ясуванні сутності лізингу); монографічний (вивчення методик оцінки лізингу); економіко-статистичні (групування, порівняння, статистичне спостереження для аналізу стану та оцінки перспектив розвитку лізингу в сільськогосподарських підприємствах); економіко-математичні (при розробці моделі підтримки прийняття оптимальних інвестиційних рішень); соціологічні (під час проведення соціологічного дослідження сфери лізингової діяльності та узагальнення даних).

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
-------------------	----------

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЛІЗИНГУ

1.1. Сутність лізингу, лізингових відносин та лізингових доходів.....	6
1.2. Принципи, функції та види лізингу	21
1.3. Методика визначення ефективності лізингу	35
Висновки до розділу 1.....	47

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ І СТАНУ ЛІЗИНГУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

2.1. Аналіз інвестицій та матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств	50
2.2. Становлення та розвиток лізингу як одного із джерел інвестиційного процесу в сільськогосподарських підприємствах.....	68
2.3. Ефективність використання лізингу в сільськогосподарських підприємствах.....	92
Висновки до розділу 2.....	106

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛІЗИНГУ В ТЕХНІЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Економіко-математична модель оцінки ефективності лізингового проекту для сільськогосподарських лізингоодержувачів.....	108
---	-----

3.2. Удосконалення державного регулювання лізингових відносин.....	123
3.3. Основні напрямки оптимізації економічних взаємовідносин партнерів по агролізингу.....	141
3.4. Світовий досвід функціонування лізингових відносин	153
Висновки до розділу 3.....	163
ВИСНОВКИ.....	166
ДОДАТКИ.....	170
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	224

Наукове видання

Тетяна Іванівна ГАЛЕЦЬКА

**ЛІЗИНГ ЯК ФОРМА ІНВЕСТУВАННЯ ОНОВЛЕННЯ
ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ**

Монографія

Головний редактор *І. Д. Пасічник*

Технічний редактор *Р. В. Свинарчук*

Комп'ютерна верстка *Н. О. Крушинської*

Художнє оформлення обкладинки *К. О. Олексійчук*

Підписано до друку 2010.

Формат 42х30/4. Папір офсетний. Друк різнографія.

Ум. друк. арк. 15,25. Гарнітура "MinionPro"

Наклад 300 прим. Зам. № 70.

Видавництво Національного університету "Острозька академія"

Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.

Свідоцтво про державну реєстрацію

РВ №1 від 8 серпня 2000 року.